

Tartalomjegyzék

Előszó	1
1. A járművek kialakulása	4
1.1. A kezdetek	4
1.2. Változások a XIX. és XX. században	6
1.3. A járművek fajtái	8
1.3.1. Alvázás járművek	8
1.3.2. Önhordó járművek	8
1.3.3. Vegyes, integrált építésű (együttműködő) szerkezetek	8
1.4. A felépítményméretezés sajátos feladatai	9
2. Szempontok a járműtervezésben	10
2.1. Piac	11
2.2. Gyártói adottságok	12
2.3. Törvényi, rendeleti előírások, vevői megkötések	13
2.4. Biztonság	15
2.5. A tudományos kutatások és az általános műszaki fejlesztés eredményeinek felhasználása	16
2.6. Infrastruktúra	22
3. Üzemi terhek	23
3.1. A tehermodellezés általános kérdései	23
3.1.1. A tömegeloszlás modellezése	24
3.1.2. Tehertörténet	26
3.2. Mértékadó terhek	29
3.2.1. Terhek a jármű főmozgásából (statikus teher)	30
3.2.2. Terhek dinamikai hatásokból	34
3.3. Különleges eseti terhek	36
3.3.1. A működéssel összefüggő eseti terhek	36
3.3.2. A gyártás során ható terhek	36
3.3.3. Baleseti terhek	37
3.4. Méretezési elvek	37
3.4.1. A teher és a méretezési elvek kapcsolata	37
3.4.2. Méretezési és teherelőírások	39

4. Közelítő szerkezetanalízis	40
4.1. Alvázak analízise	41
4.2. Sík lapokkal határolt, zárt dobozszerkezetek	45
4.2.1. A lapok szerkezetéről	46
4.2.2. Dobozszerkezetek erőjátéka	51
4.2.3. Erőbevezetés dobozszerkezetekbe	61
4.2.4. Alvázzal vagy fenékvázzal kiegészített dobozszerkezetek (statika- ilag határozatlan erőbevezetés)	66
4.2.5. Alkalmazások, gyakorlati fogások dobozszerkezetek erőjátékának számításakor	70
5. Kocsiszekevények dinamikája	80
5.1. Lengéstani összefoglalás	80
5.1.1. Alapfogalmak	80
5.1.2. Periodikus, állandósult gerjesztés	84
5.1.3. Rövid ideig tartó nem periodikus gerjesztés	86
5.1.4. Sztochasztikus gerjesztés	90
5.2. A kocsiszekevények dinamikai modellezésének kérdései	95
5.2.1. A szabadságfok kérdése	95
5.2.2. Nemlinearitások	97
5.2.3. Tranziens terhelések	99
5.2.4. Modellellenőrzés	99
5.2.5. Példa a tranziens viselkedésre	100
5.3. Sok szabadságfokú dinamikai rendszerek	103
5.3.1. A mozgásegyenletek felállítása	104
5.3.2. Koordináta-transzformációk	107
5.3.3. Állandósult periodikus gerjesztés	109
5.3.4. Rövid ideig tartó tranziens gerjesztés	110
5.3.5. Sztochasztikus gerjesztés	111
5.3.6. Példák több szabadságfokú lengőrendszerekre	112
5.4. Rugalmas járműszerkezetek lengései	127
5.4.1. A hasznos teher (utas) befolyása a jármű lengésére	129
5.4.2. A vázszerkezet csillapításának és merevségének modellezése (Sza- badságfok-redukció)	133
5.4.3. A merevségi mátrix közvetlen előállítása erőmódszerrel	134
6. A járműfelépítmények gyártástechnológiája	138
6.1. A felépítmény gyártástechnológiai fogalma	138
6.2. Az egyes felépítményfajták alapvető konstrukciós és technológiai jellemzői	139
6.3. A felépítmények alapanyagai	143
6.3.1. Acélok	143
6.3.2. Alumínium	147
6.3.3. Műanyagok és kompozitok	149
6.4. A felépítmények előállításához használt félgyártmányok	151
6.4.1. Acél félgyártmányok	151
6.4.2. Alumínium félgyártmányok	154
6.5. A felépítményelemek előállítása	158

6.5.1.	Darabolás, vágás	158
6.5.1.1.	Egyenes késű és ferde késű ollóvágás	159
6.5.1.2.	Lyukasztás és körülvágás	160
6.5.1.3.	Vízugaras vágás	166
6.5.1.4.	Lángvágás	166
6.5.1.5.	Plazmavágás	168
6.5.1.6.	Lézervágás	171
6.5.2.	Sajtoló eljárások	174
6.5.2.1.	Mélyhúzás és mélyhúzás jellegű műveletek	175
6.5.2.2.	A lemezsaajtolás gépi berendezései	184
6.5.2.3.	Gumipárnás és hidrosztatikus mélyhúzás	185
6.5.2.4.	Hengerítés	187
6.6.	A felépítmény integrált főegységeinek előállítása	187
6.6.2.1.	Rácsos integrált főegységek	190
6.6.1.	A személygépkocsi-karosszériaelemek gyártókészülékei	200
6.6.2.	A haszonjármű-felépítményelemek gyártókészülékei	202
6.6.3.	A vasúti személykocsielemegek gyártókészülékei	202
6.7.	A felépítmény főegységeinek összeépítése	203
6.7.1.	Kötésmódok	203
6.7.2.	Villamos ívhegesztés	204
6.7.3.	Ponthegesztés	205
6.7.4.	Vonalhegesztés	207
6.7.5.	Fóliahegesztés	207
6.7.6.	Szegecslés	208
6.7.7.	Fémragasztás	209
6.8.	A felépítmény összeállítása	211
6.8.1.	A személygépkocsi-karosszéria összeépítése	211
6.8.2.	Az autóbusz-felépítmény összeépítése	214
7.	Szellőzés, fűtés, hűtés és klimatizálás	221
7.1.	Szellőzés, fűtés, hűtés, légkondicionálás alkalmazása járműveknél	221
7.1.1.	A légkondicionálás előnyei, hatása a járművezetés biztonságára	222
7.1.2.	A járművek klimatizálásának környezeti és energetikai hatásai	223
7.2.	Termikus komfort, a belső környezet kialakítása	225
7.2.1.	A kellemes közérzet, a komfort fogalma	225
7.2.2.	A nedves levegő jellemzői	225
7.2.3.	Az emberi test termofiziológiája	230
7.2.4.	Az emberi test és környezete közötti hőcsere	232
7.2.5.	A kellemes közérzet tartománya, a belső légállapot ajánlott tervezési értékei	234
7.2.6.	A szükséges friss levegő mennyisége	237
7.3.	Hőterhelés és hűtőterhelés számítása	239
7.3.1.	A külső környezet jellemzői	240
7.3.2.	A belső hőterhelésből eredő hűtési igény	243
7.3.3.	A külső hőterhelés összetevői	244
7.3.4.	Hőtranszport nem átlátszó, opaque határoló szerkezetekben	245

7.3.5.	A falszerkezet hőtechnikai jellemzőinek meghatározása	249
7.3.6.	Hőtranszport sugárzást átbocsátó (transzparens) szerkezetekben	251
7.3.7.	A külső levegő beszívargásából, ajtónyitásokból eredő hő- és ned- vességterhelés	257
7.3.8.	A szellőzőlevegő állapota, mennyisége	258
7.4.	Mobil hűtőberendezések járműveknél	260
7.4.1.	A mobil hűtőrendszerek kifejlesztése, üzemi viszonyai	260
7.4.2.	A kompresszoros hűtés elve	260
7.4.3.	Járművek légkondicionálásához alkalmazott kompresszoros hűtő- gép kialakítása, működése	265
7.4.4.	A hűtőrendszer működésének biztonsága	267
7.4.5.	A járműklíma hűtőrendszerében alkalmazott hűtőközegek és kör- nyezeti hatásaik	268
7.5.	A járműklíma termikus rendszerének elemei	270
7.5.1.	Járművek mobil hűtőrendszerében alkalmazott hűtőkompresszorok	271
7.5.2.	Kondenzátorok és a kondenzátort hűtő axiálventilátor	280
7.5.3.	Expanziós szelepek	282
7.5.4.	Elpárologtatók	284
7.5.5.	Szárítószűrő	289
7.5.6.	Centrifugálventilátor	289
7.5.7.	Fűtőradiátor	291
7.6.	Személygépkocsi légkondicionálása	292
7.6.1.	A levegőellátó rendszer	293
7.6.2.	A levegőellátó rendszerben fellépő nyomásveszteségek	296
7.6.3.	A levegőbevezetés kialakítása, frisslevegő- és belsőlevegő-keringetés üzemmód	298
7.6.4.	Hőmérséklet szabályozás a levegő keverésével	299
7.6.5.	Páramentesítés/jégtelenítés üzemmód	300
7.6.6.	A termikus komfort létrehozása	302
7.6.7.	A levegőelvezetés kialakítása	304
7.6.8.	A levegőben lévő szennyezőanyagok kiszűrése	305
7.6.9.	A klímaberendezés zajszintje	306
7.6.10.	Vezérlés és szabályozás	306
7.7.	Haszonjárművek és munkagépek légkondicionálása, hűtése, fűtése	318
7.7.1.	Autóbuszok légkondicionáló rendszerének kialakítása	318
7.7.2.	Autóbusz-tetőklíma	319
7.7.3.	Integrált buszklíma, „split” elrendezés	322
7.7.4.	Kompakt építésű, integrált hátsó klíma kialakítás	323
7.7.5.	Munkagépek vezetőfülkéjének légkondicionálása, álló helyzeti hű- tés, fűtés	324
7.7.6.	Áruszállító járművek hűtése	328
7.8.	Vasúti kocsik szellőzése, fűtése, légkondicionálása	332
7.8.1.	Mesterséges szellőzés	333
7.8.2.	Vasúti kocsik fűtése	335
7.8.3.	Vasúti kocsik légkondicionálása	337

8. Járművek formatervezése	343
8.1. A járműarchitektúra kialakulása	344
8.2. Az esztétikai tervezés művészi fogásai	351
8.2.1. Harmónia a jármű eleje és vége között, szerkezeti arányok megválasztása	351
8.2.2. Szimmetriák	352
8.2.3. Optikai fogások a kocsiszekrény-tervezésben	355
8.2.4. A mozgás esztétikai megjelenítése	356
8.2.5. Hagyomány, arculat, divat, kölcsönhatás a környezettel	358
8.3. A formát befolyásoló „kemény” feltételek	361
8.3.1. Természeti feltételek a formatervezésben	362
8.3.2. Műszaki korlátok a formatervezésben	365
8.3.3. Jogi természetű korlátok a formatervezésben	371
9. Az erőmódszer	373
10.A végeelem-módszer	411
10.1. Modellalkotás	412
10.2. Szilárdságtani feladatok általános megfogalmazása	412
10.3. A szilárdságtani feladat véges elemes megfogalmazása	414
10.3.1. Végeelem-típusok	415
10.3.2. A véges elemek lokális koordináta-rendszerei	417
10.3.3. Közelítés bázisfüggvényekkel	418
10.3.4. A geometria közelítő leírása bázisfüggvények használatával	425
10.3.5. A véges elemek alakjával szemben támasztott minőségi követelmények	429
10.3.6. A deformációs mező közelítő leírása formafüggvények használatával	433
10.3.7. A másodlagos mennyiségek származtatása	435
10.3.8. Terhek	436
10.3.9. Kényszerek	437
10.3.10. Az egyensúlyi egyenletek felírása	437
10.3.11. A merevségi mátrix szemléletes jelentése	440
10.3.12. Az eredmények megjelenítése a véges elemes szoftverekben	442
10.4. A végeelem-háló elkészítése a gyakorlatban	443
10.4.1. Az elemtípusok kiválasztása	444
10.4.2. A szükséges elemméret meghatározása	446
10.4.3. Hálózási módok	447
10.4.4. Szimmetriatulajdonságok érvényesítése	449
10.5. A lineáris számítás specialitásai	451
10.6. A lineáris statikai számítás eredményeinek kiértékelése	452
10.7. A szilárdságtani véges elemes számítások további lehetőségei	454
10.7.1. Nemlineáris statika	454
10.7.2. Stabilitás, kihajlás	455
10.7.3. Modálanálízis	455
10.7.4. Kifáradás	455

11.Függelék – képgyűjtemény	456
11.1. Ősautók múzeuma	458
11.2. Mai autók gyűjteménye	465
11.3. Haszonjárművek képei	472
A témához köthető egyetemi (BME) és akadémiai disszertációk	476
Irodalomjegyzék	480